

ALGEMEEN DEEL

PROGRAMMA VAN TOETSING BOVENBOUW

2025-2026

HAVO 4 EN 5

INLEIDING

Hoe het toetsstelsel in schooljaar 2025-2026 is geregeld voor havo-4 en 5 wordt uiteengezet in dit *Programma van Toetsing Bovenbouw (PTB)*. Het PTB bestaat uit twee delen.

Dit deel bevat algemene informatie over de school- en eindexamens en de overige toetsen, over de soorten van toetsing in de bovenbouw, de rechten en plichten die daarmee samenhangen, de cijfergeving, de herkansingsregeling en over de rapportage en de bevordering.

Het tweede deel bestaat uit een programmaoverzicht per leerjaar van elk afzonderlijk vak. Zo krijgt de leerling inzicht in het volledige toetsprogramma en kan zijn krachten navenant verdelen. De beide delen staan voor alle leerlingen vermeld op de website van de school onder *downloads*, kopje *onderwijs*, optie *Programma's van toetsing bovenbouw (PTB's en PTA's)*, kopje *havo* en dan kiezen voor of *algemeen deel*, of *PTB vierde leerjaar*, of *PTA vijfde leerjaar*.

Naast het PTB zijn scholen verplicht een zogenaamd PTA (*Programma van Toetsing en Afsluiting*) per vak op te stellen waarin uitsluitend de regelingen rondom toetsen en overige opdrachten die meetellen voor het schoolexamen (SE) expliciet zijn vastgelegd. Het PTA is in die zin een uittreksel van het PTB en dient ter controle te worden voorgelegd aan de Inspecteur van onderwijs.

De omschrijving van stof en toetsing per vak is zowel in het PTB als in het PTA met opzet beknopt gehouden om te voorkomen dat het geheel onhanteerbaar zou worden. Veel nadere uitwerkingen zal de leerling kunnen aantreffen in de studiewijzers die per vak worden verstrekt.

Naast het PTB en het PTA bestaat nog een *Examenreglement* met de voorschriften omtrent het school- en eindexamen. Enkele belangrijke regels hieruit zijn opgenomen in dit *Algemene Deel* van dit PTB. Een leerling kan het *Examenreglement* altijd raadplegen op de website van de NSG onder *downloads*, kopje *onderwijs*, optie *Examenreglement voCampus 2025-2026*.

Bij het inrichten van de PTB's en PTA's is geprobeerd een helder, fair en motiverend toetsstelsel te ontwikkelen, dat past bij het karakter van onze school. Natuurlijk kan in de loop van het schooljaar blijken dat een aanpassing wenselijk is. Overigens zal niet lichtvaardig tot zulke veranderingen in het PTB noch in het PTA worden overgegaan en kan dit uitsluitend gebeuren met instemming van de afdelingsleider, de (con)rector en de secretaris van het eindexamen.

Met de Programma's van Toetsing wil de school aan leerlingen een belangrijk hulpmiddel bieden om het gehele programma van toetsen in de Tweede Fase te overzien en hen de mogelijkheid te bieden hun studie doordacht en met succes aan te pakken. Wij wensen alle betrokkenen, leerlingen en leraren, toe dat dit beoogde doel ook bereikt wordt.

Afdelingsleider havo

HET EINDEXAMEN

De gehele examencyclus bestaat uit twee delen: het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Niet voor alle vakken geldt dat ze een SE en een CE hebben. Er zijn 4 groepen van vakken te onderscheiden:

1. Vakken met alleen SE, geen CE → SE-eindcijfer = eindexamencijfer
2. Vakken met alleen een SE-beoordeling → moet minimaal "voldoende" zijn
3. Kleine vakken met alleen SE, geen CE → combinatiecijfer: gemiddelde van de (afgeronde) SE-eindcijfers van de vakken is het combinatiecijfer.
4. Vakken met een SE-cijfer en een CE-cijfer → elk 50% van examencijfer

In schema:

	SE	CE	eindexamencijfer
NLT, (WID)	X		= SE-eindcijfer
LOP	X		Voldoende/goed
MSL (H4)*, CKV (H4)** en Profielwerkstuk (PWS)	X		Combinatiecijfer = gemiddelde van afgeronde SE-eindcijfers van MSL, CKV en PWS
Alle andere vakken	X	X	$\frac{SE + CE}{2}$

* Het vak MSL (maatschappijleer) wordt al in havo-4 in zijn geheel afgesloten, inclusief het SE-eindcijfer ter verwerking in het combinatiecijfer.

** Het vak CKV (culturele en kunstzinnige vorming) wordt in havo-4 ook in zijn geheel afgesloten, inclusief het SE-eindcijfer ter verwerking in het combinatiecijfer.

DE SLAAG/ZAKREGELING 2025-2026

Om het diploma havo in bezit te krijgen zal een leerling aan vijf voorwaarden moeten voldoen. Een examenkandidaat is geslaagd als:

1. - het gemiddelde voor het Centraal Examen (CE) voldoende is, dat wil zeggen 5,5 of hoger
2. - alle eindcijfers 6 of hoger zijn **of**
- er 1x5 is behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger, **of**
- er 1x4 of 2x5 of 1x4 en 1x5 is behaald en voor de overige vakken een 6 of hoger, waarbij het gemiddelde tenminste 6.0 is
3. - er ten hoogste één 5 (en geen cijfer lager dan 5) is behaald als eindcijfer voor de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde. Voor leerlingen zonder wiskunde geldt dat ten hoogste één 5 (en geen cijfer lager dan 5) mag worden behaald voor Nederlands en Engels
4. - de beoordeling voor LOP minimaal voldoende is
5. - er geen eindcijfer 3 of lager is behaald.

NB

- De eis dat er ten hoogste één vijf mag worden behaald voor de kernvakken Engels, Nederlands en wiskunde is niet van toepassing op het vak wiskunde D.
- De cijfers voor maatschappijleer, CKV en het profielwerkstuk maken deel uit van het combinatiecijfer. Als één van de onderdelen van het combinatiecijfer een 3 of lager is, is de leerling niet geslaagd, zelfs als het gemiddelde (is het combinatiecijfer) een 6 of hoger is.

Aanvullende eis: verplichte rekentoets voor havoleerlingen zonder wiskunde

Voor de havo geldt dat C&M-leerlingen die geen wiskunde in hun pakket hebben, dienen deel te nemen aan de rekentoets.

Het behaalde resultaat is niet van invloed op de hierboven vermelde slaag/zakregeling. De leerlingen ontvangen bij hun diploma/cijferlijst een apart document als bewijs van deelname aan de rekentoets waarop het behaalde resultaat staat vermeld.

JUDICIUM CUM LAUDE

Voor HAVO en VWO gelden de volgende eisen voor het *judicium cum laude*:

Een kandidaat moet 8,0 of hoger hebben voor het gemiddelde van de eindcijfers voor: • de vakken in het gemeenschappelijk deel van het profiel • het combinatiecijfer • de vakken in het profieldeel; • het vak met het hoogste eindcijfer in het vrije deel. Daarnaast mag geen van de eindcijfers voor de vakken die meetellen voor de einduitslag lager dan eindcijfer 6 zijn. Dit is geregeld in artikel 52a van het *Eindexamenbesluit*.

HET CENTRAAL EXAMEN (CE)

Het Centraal Examen bestaat uit een afsluitende reeks toetsen voor de CE-vakken in havo-5 gedurende ongeveer tien dagen in de tweede helft van mei.

De CE-toetsen hebben een tijdsduur van 150 of 180 minuten. De opgaven zijn voor alle kandidaten in het land dezelfde. De cijfers voor het CE bepalen voor 50% de eindcijfers van de CE-vakken. Leerlingen kunnen na afloop van het CE voor één vak aan een CE-herexamen deelnemen.

Voor de start van het Centraal Examen ontvangt de leerling een apart boekje over de gang van zaken tijdens het CE en de regelingen die daarmee samenhangen.

HET SCHOOLEXAMEN (SE)

Het Schoolexamen bestaat uit een reeks handelingen, toetsen, opdrachten en het profielwerkstuk, waarvan in het PTB -en hieruit voortvloeiend als vanzelfsprekend in het PTA- is aangegeven dat ze voor het Schoolexamen meetellen. Deze verzameling wordt ook wel het "examendossier" genoemd. De behaalde cijfers worden ED-cijfers genoemd.

Het Schoolexamen begint in havo-4, hoewel nog niet alle vakken in dat leerjaar ED-toetsen op het programma hebben staan.

HET TOETSSYSTEEM IN HET PTB

Het toetssysteem kent in de havo 4 en 5 twee soorten toetsen. In het PTB zijn de toetsen als volgt aangeduid:

- VT > Voortgangstoets
- SE > Schoolexamentoets

Hieronder volgt een toelichting op elk van deze termen.

Voortgangstoets

Veel vakken kennen in havo-4 "voortgangstoetsen". Afzonderlijke voortgangstoetsen tellen alleen mee voor het rapport en de bevordering. In een enkel geval kan een combinatie van voortgangstoetsen resulteren in een ED-cijfer. Dit wordt dan uitdrukkelijk vermeld in het PTB.

De weging voor het rapport staat in het PTB tussen haakjes achter de toetscode vermeld.

SE-toets

De meeste vakken kennen al vanaf de vierde klas zogeheten SE-toetsen, waarin een deel van het examenprogramma wordt getoetst. De SE-toetsen spelen een belangrijke rol voor het rapport en de bevordering, maar ze worden tevens opgeslagen in het examendossier en wegen mee in het ED-cijfer. In het PTB en PTA wordt per vak aangegeven welk gewicht (in procenten) de SE-toetsen hebben voor de berekening van het ED-eindcijfer. In het PTB en PTA staat dit vermeld achter de noemer *weegfactor SE*. In havo-5 werken alle vakken uitsluitend met SE-toetsen.

Zowel voortgangstoetsen als schoolexamentoetsen kunnen qua vorm verschillen. Hieronder een toelichting op een veel voorkomende vorm, de praktische opdracht, en op het profielwerkstuk als verplicht onderdeel van het schoolexamen.

Praktische Opdracht (PO)

Buiten de talen kennen vrijwel alle vakken de toetsvorm van een "praktische opdracht". De aard van zo'n opdracht kan verschillend zijn. Vaak gaat het om een onderzoek, een ontwerp, literatuurstudie of een gegevensanalyse. Ook practica vallen onder de categorie "opdrachten". De uitwerking van een opdracht kan op verschillende manieren worden gerealiseerd. De bekendste vormen zijn: werkstuk, presentatie, computerdemonstratie en video-opname. Het is de bedoeling dat leerlingen variatie aanbrengen zowel in de aard als in de uitwerkingsvormen van hun diverse opdrachten.

Naast individuele opdrachten zullen af en toe ook groepsopdrachten moeten worden verricht.

De eisen waaraan een opdracht moet voldoen worden tevoren aan de leerlingen bekendgemaakt. De meeste opdrachten die in het PTB worden vermeld vallen binnen het Schoolexamen. De beoordeling ervan vormt dus onderdeel van het Schoolexamencijfer en wordt dus ook opgeslagen in het examendossier. In het algemeen geven vakken niet meer dan één of twee zulke opdrachten.

In het PTB wordt per vak aangegeven welk gewicht de opdrachten hebben voor de berekening van het ED-cijfer. Ook dit staat in het PTB vermeld onder de noemer *weegfactor SE*.

Profielwerkstuk (PWS)

Een van de onderdelen van het examendossier is het profielwerkstuk. De leerling moet hierin een onderwerp behandelen dat betrekking heeft op minimaal één van de vakken uit het gehele vakkenpakket. De leerling bepaalt in principe zelf het onderwerp, op voorwaarde dat het voldoende niveau en diepgang heeft. Op onze school wordt het profielwerkstuk als regel door drie of vier leerlingen tezamen gemaakt.

Bij het profielwerkstuk wordt het eindproduct beoordeeld, maar ook de manier waarop dit tot stand is gekomen (het proces). Elke leerling wordt geacht minimaal 80 studielasturen te besteden aan het PWS. Aan het profielwerkstuk wordt vooral gewerkt in het laatste deel van het voorexamenjaar en de eerste helft van het examenjaar.

Voor de start van het profielwerkstuk krijgen de leerlingen een boekje uitgereikt met nadere uitleg over het PWS.

TOETSING EN JAARINDELING

In de Tweede Fase is het schooljaar ingedeeld in drie trimesters, afgesloten met een lesvrije toetsperiode. Omdat leerlingen van de examenklassen in mei starten met het CE, wordt voor hen een toetsweek ingelast halverwege het tweede trimester. Voor hen zijn de toetsen geconcentreerd in november, januari en maart.

In de toetsweken worden vooral SE-toetsen afgenomen, de meeste andere toetsen worden over het trimester gespreid. In het examenjaar worden uitsluitend SE-toetsen afgenomen.

De indeling in trimesters, inclusief de afsluitende toetsperiode, is opgenomen in de jaarplanner. Deze is te vinden op de website van school.

HERKANSINGEN

Leerlingen krijgen op beperkte schaal de gelegenheid om toetsen te herkansen. In elke herkansingsronde mag de leerling uit het afgelopen trimester twee toetsen herkansen. In het PTB per vak wordt aangegeven welke toetsen herkansbaar zijn. Het zal in het algemeen gaan om SE-toetsen. Praktische opdrachten kunnen niet herkanst worden. Voor de definitieve beoordeling telt altijd het hoogst behaalde cijfer.

In **havo-4** kan de leerling tweemaal per jaar deelnemen aan een herkansingsronde: na beëindiging van het eerste trimester en na afloop van het tweede trimester. Elke leerling mag aan het einde van het eerste en aan het einde van het tweede trimester twee herkansingen kiezen uit drie afzonderlijke blokken van vakken (zie hieronder voor schematische weergave). De beide gekozen herkansingen mogen zich niet in hetzelfde blok bevinden.

In **havo-5** mag de leerling eveneens tweemaal per jaar deelnemen aan een herkansingsronde: na afloop van trimester 1 en na afloop van trimester 2. Bij de eerste herkansingsronde mag de leerling twee toetsen herkansen uit trimester 1. Bij de tweede herkansingsronde mag de leerling twee toetsen herkansen uit het tweede trimester. Het tweede trimester omvat voor de examenleerlingen toetsweek 2A (januari) én 2B (maart). De bovengenoemde blokkenindeling geldt eveneens voor havo-5 (zie schematische weergave). De precieze data van toetsweken en herkansingen zijn in de jaarplanner opgenomen.

Overzicht blokkenindeling herkansingen

Blok A vakken		Blok B vakken		Blok C vakken	
1	Aardrijkskunde	1	Biologie	1	CKV
2	Duits	2	Economie	2	Engels*
3	Frans	3	Filosofie	3	Levensbeschouwing
4	Spaans	4	Geschiedenis	4	Maatschappijleer
5	Scheikunde	5	Handvaardigheid	5	Nederlands*
6	Wiskunde A	6	Bedrijfseconomie		
7	Wiskunde B	7	Muziek		
		8	Natuurkunde		
		9	Tekenen		
		10	Wiskunde D		

* Uitzondering kernvakken Nederlands en Engels

Blok D vakken	
1	Nederlands
2	Engels

Toelichting op de keuze voor Nederlands én Engels

Leerlingen die met het oog op de zogenaamde kernvakkenregeling (zie onder de slaag- zakregeling 2025-2026) Nederlands én Engels willen herkansen, dienen dit aan te geven in blok D. Een combinatie van blok D met vakken uit blok A, B of C is **niet** mogelijk.

Het vak NLT

Voor het vak NLT is een afwijkende regeling van toepassing (zie hierna onder het kopje *Herexamens NLT*)

HEREXAMENS SE-VAKKEN

Enkele vakken kennen alleen een Schoolexamen (zie schema blz. 3). In deze SE-vakken bestaat de mogelijkheid herexamen te doen.

Deze regeling is als volgt:

Wanneer een leerling na afsluiting van een SE-vak een onvoldoende eindresultaat (<5,5) heeft behaald, mag hij een herexamen doen in dat vak.

Het herexamen heeft betrekking op maximaal twee onvoldoende (<5,5) gemaakte SE-toetsen of opdrachten van het betrokken SE-vak. In havo-4 geldt dat de leerling wel eerst bevorderd moet zijn. Dit herexamen wordt als regel afgenomen aan het begin van het eerstvolgende cursusjaar óf, als het vak in havo-5 wordt afgesloten, enkele weken vóór het Centraal Examen.

HEREXAMENS NLT

Voor NLT is de volgende regeling van toepassing: de SE-opdrachten van het vak NLT kunnen niet worden ingehaald of herkanst. In totaal worden in havo-4 en havo-5 acht modules behandeld. Het SE-eindcijfer is het gewogen gemiddelde van deze acht modulecijfers.

In havo-5 mag de leerling ervoor kiezen om het op één na laagst behaalde cijfer van deze acht modules te laten vervallen. Het SE-eindcijfer wordt dan opnieuw berekend aan de hand van de overgebleven zeven modulecijfers.

ZIEKTE EN AFWEZIGHEID

Als een leerling door ziekte of om een andere geldige reden verhinderd is om aan een toetsonderdeel deel te nemen, moeten de ouder(s), verzorger(s) dit vóór aanvang van dit toetsonderdeel laten weten aan de verzuimcoördinator. Als een dergelijke melding door nalatigheid achterwege blijft kan het cijfer 1, dan wel de kwalificatie “onvoldoende” worden toegekend aan het betreffende onderdeel. Ook kan de afdelingsleider een onderzoek instellen naar de rechtmatigheid van de afwezigheid. Zie verder *Examenreglement artikel 5 maatregelen bij onregelmatigheden*.

Als een leerling één of meerdere (schoolexamen)toetsen tijdens de toetsweek mist, dan dient hij/zij er zorg voor te dragen dat deze toetsen z.s.m. via de toetscarrousel worden ingehaald.

Afhankelijk van het soort toets handelt de leerling als volgt:

- in het geval van afwezigheid bij een **schoolexamentoets**, neemt de leerling nog dezelfde dag contact op met de **afdelingscoördinator** om de toets in te plannen op de toetscarrousel.
- in het geval van afwezigheid bij een **voortgangstoets**, neemt de leerling zo spoedig mogelijk na het missen van de toets contact op met de betreffende **vakdocent** en vult in overleg met de docent het inhaalformulier voor de toetscarrousel in.

N.B. In het geval van afwezigheid bij toetsen (schoolexamens én voortgangstoetsen) die niet in de toetsweek worden afgenomen, neemt leerling zo spoedig mogelijk na het missen van de toets contact op met de betreffende vakdocent en vult in overleg met de docent het inhaalformulier voor de toetscarrousel in.

In bijzondere gevallen, bijvoorbeeld bij langdurige ziekte, kan in overleg met de afdelingscoördinator van bovenstaande gang van zaken worden afgeweken.

Let wel: wanneer een leerling op de herkansingsdag afwezig is, vervalt verder het recht op de betrokken herkansingen.

INLEVERTERMIJNEN EN DEADLINES

Voor bepaalde activiteiten worden inleverdata en deadlines vastgesteld. Inlevertermijnen en deadlines worden altijd schriftelijk bekendgemaakt in het PTB of via de studiewijzers van de diverse vakken. Hieronder onderscheiden we drie verschillende regelingen met betrekking tot inlevertermijnen en deadlines.

Ten eerste de regeling betreffende het vak LOP. De overheid stelt dat dit vak minimaal voldoende moeten worden afgesloten. De eindbeoordeling wordt op het diploma vermeld, middels de aanduiding v (voldoende) of g (goed). Het vak LOP wordt in havo-5 afgesloten. De leerling die dit vak onvoldoende afsluit, zal direct na het vaststellen van het eindcijfer een verplichte taak moeten maken om het eindresultaat tot een voldoende om te buigen.

De tweede regeling rondom inlevertermijnen en deadlines heeft betrekking op de vocabulairetoetsen bij de moderne vreemde talen. Indien een leerling bij de idoomtoetsen zonder een vooraf gemelde geldige reden een deadline overschrijdt, wordt het cijfer één aan de betreffende toets toegekend.

Voor alle overige inlevertermijnen of deadlines geldt de volgende regeling: bij overschrijding van de afgesproken inlevertermijn, wordt een nieuwe deadline vastgesteld. Echter, na beoordeling van het ingeleverde werk worden, als gevolg van het overschrijden van de eerste deadline, twee punten in mindering gebracht op het behaalde cijfer.

Bij een volgende overschrijding van de afgesproken inlevertermijn zal bij een opdracht die geen SE- cijfer oplevert, het cijfer één aan de betreffende opdracht worden toegekend.

In het geval van een schoolexamenopdracht meldt de docent bij de afdelingsleider dat de tweede deadline is overschreden. Vervolgens beslist de rector over de te nemen maatregel (zie examenreglement *artikel 5 maatregelen bij onregelmatigheden*).

DE CIJFERGEVING

Cijfers worden toegekend op een schaal van 1 tot 10, afgerond op één decimaal. Door middeling van cijfers, om te komen tot een vervolgcijfer of eindcijfer, zal doorgaans een tweede decimaal ontstaan. Is deze 5 of hoger, dan wordt de eerste decimaal naar boven afgerond (dus: $5,45 = 5,5$), is hij 4 of lager, dan speelt de tweede decimaal geen rol. Deze regeling geldt voor alle beoordelingen die zijn opgenomen in het PTB.

Voor de middeling van SE-eindcijfers met CE-cijfers geldt evenwel de landelijke regel dat de tweede decimaal wordt genegeerd (dus: $5,45 = 5,4$).

Voor het berekenen van het combinatiecijfer worden eerst de afgeronde eindcijfers (bestaande uit gehele getallen) van het vak MSL, CKV en het PWS gemiddeld. Vervolgens wordt het combinatiecijfer bepaald door dit gemiddelde af te ronden op een geheel getal. (Zie verder het *Examenreglement*.)

DE WEGING VAN DE CIJFERS

In het PTB per vak wordt van elke toets aangegeven hoe zwaar hij weegt voor het eerstvolgende rapportcijfer. Dit gewicht wordt tussen haakjes vermeld achter de toetscode.

Van toetsen die meetellen voor het Schoolexamen wordt tevens middels een percentage aangegeven hoe zwaar zij wegen voor het SE-eindcijfer achter de noemer *weegfactor SE*. Het totaal van de SE-cijfers per vak voor de leerjaren 4 en 5 havo is altijd 100%.

RAPPORTAGE

Leerlingen en ouders in havo-4 ontvangen na elk trimester een rapportage van de tot dan toe behaalde cijferresultaten per vak. Uiteraard kan de cijfermatige voortgang ook via *Magister* worden gevolgd. Tevens ontvangen leerlingen en ouders in havo-4 na het derde trimester een aparte rapportage van de tot dan toe behaalde SE-cijfers zoals deze zijn vastgelegd in het examendossier (m.a.w. een overzicht van de tot dan toe behaalde cijfers voor het schoolexamen). Vervolgens wordt in het voorexamenjaar, aan het eind van het leerjaar het gemiddelde SE-cijfer per vak vastgesteld op een decimaal nauwkeurig, rekening houdend met het gewicht van de afzonderlijke toetsen.

Leerlingen dienen zich te vergewissen van de juistheid van dit SE-gemiddelde. Als de cijfers juist zijn, dient de leerling een handtekening te zetten voor de behaalde eindcijfers in het voorexamenjaar. Dit SE-cijfer wordt met het bijbehorende gewicht naar het volgend leerjaar overgebracht en kan daarna niet meer worden gewijzigd.

In havo-5 wordt na elke toetsweek een SE-overzicht verstrekt. Deze SE-overzichten moeten door de leerling gecontroleerd en bewaard worden. De laatste SE-lijst dient tevens door de leerling geaccordeerd te worden alvorens de definitieve schoolexamenresultaten naar de Onderwijsinspectie worden verzonden.

Leerlingen moeten zich bij iedere schriftelijke rapportage vergewissen van de juistheid van de cijfers en eventuele onjuistheden binnen twee dagen melden bij de afdelingsleider.

Ouders kunnen na de eerste en tweede rapportage intekenen op de 10-minutengesprekken bij de vakdocent.

BEVORDERING VAN HAVO 4 NAAR HAVO 5

Een leerling in havo-4 is bevorderd als hij voldoet aan de volgende 3 voorwaarden:

Voorwaarde 1:

voor LBS (levensbeschouwing) en voor LOP (lichamelijke opvoeding) is de eindbeoordeling V (voldoende) of G (goed).

Voorwaarde 2:

de afgeronde jaarcijfers voor de overige 9 vakken voldoen aan de criteria zoals vermeld in onderstaand schema, waarbij de vakken CKV (culturele & kunstzinnige vorming) en MSL (maatschappijleer) samen als één vak worden gewogen.

De afgeronde jaarcijfers (bestaande uit gehele getallen) van de vakken CKV en MSL worden gemiddeld. Dit gemiddelde wordt afgerond op een geheel getal.

Let wel: geen van de beide afgeronde jaarcijfers CKV en MSL mag lager zijn dan 4.

Onvoldoendes	Compensatie
Geen	Geen
5	Geen
5 5	Bevorderd, mits 2 compensatiepunten
4	Bevorderd, mits 2 compensatiepunten
4 5	Bevorderd, mits 3 compensatiepunten
Overig	Niet te compenseren

Voorwaarde 3:

in het cluster van vakken NTL, ETL, WIA of WIB mag maximaal één onvoldoende, niet lager dan een 5 als afgerond jaarcijfer voorkomen. Voor CM-leerlingen zonder wiskunde geldt dat in het cluster NTL, ETL maximaal één 5 als afgerond jaarcijfer mag voorkomen.

Rapportcijfers worden berekend op basis van een voortschrijdend gemiddelde. Het cijfer op rapport 3 (RAP3) is het jaarcijfer. Voor de bevordering wordt dit afgerond op een geheel getal.

Bevorderd: aan alle drie voorwaarden voldaan
Besproken: aan één of twee voorwaarden niet voldaan
Niet bevorderd: aan drie voorwaarden niet voldaan

Compensatiepunten:

Het cijfer 6 levert geen compensatiepunt op.

Het cijfer 7 levert 1 compensatiepunt op.

Het cijfer 8 levert 2 compensatiepunten op.

Het cijfer 9 levert 3 compensatiepunten op.

Het cijfer 10 levert 4 compensatiepunten op.

Bij bespreking wordt ook gekeken naar de verdere cijfermatige en persoonlijke gegevens. In het algemeen zal doorslaggevend zijn hoever de leerling met de jaargemiddeldes van de slaagregels afzit. Uit deze bespreking vloeit de beslissing voort dat de leerling ofwel doubleert, ofwel bevorderd wordt, ofwel in staat gesteld wordt in de zomervakantie het tekort op te heffen.

De beslissingen ten aanzien van de bevordering worden genomen door het afdelingsteam havo bestaande uit de verantwoordelijke mentoren en onder voorzitterschap van de afdelingsleider.

PROTOCOL DOUBLURE EN VRIJSTELLINGEN

Bij doublure in het vierde leerjaar kan een leerling vrijgesteld worden van enkele vakken. Het betreft de volgende vakken:

Levensbeschouwing (Lbs):	indien eindbeoordeling	V(voldoende) of G(goed);
Maatschappijleer (Msl):	indien SE-eindcijfer	$\geq 5,5$;
Culturele & Kunstzinnige Vorming (Ckv):	indien SE-eindcijfer	$\geq 5,5$.

Een leerling die doubleert kan kiezen of hij van een aangeboden vrijstelling gebruik maakt of niet. Van een vrijgesteld vak blijven de behaalde resultaten in stand. Wordt er geen gebruik gemaakt van de vrijstelling, dan komen alle behaalde cijfers te vervallen. De regeling voor een doubleur wordt schriftelijk vastgelegd in een "protocol doublure". Daarbij wordt vermeld hoe de doubleur eventuele vrijgekomen studielast zal besteden

Addendum

HANDICAPS

Als een leerling bij een examenonderdeel ernstige hinder ondervindt van een fysieke of psychische handicap, dan kan hij zich wenden tot de afdelingsleider om in aanmerking te komen voor een afwijkende regeling (zie verder het Examenreglement).

Let op: leerlingen die in aanmerking komen voor speciale regelingen tijdens het Centraal Eindexamen en daadwerkelijk gebruik willen maken van de bijbehorende toegestane extra faciliteiten, dienen dit vóór 15 oktober van het schooljaar waarin de kandidaat examen doet, kenbaar te maken bij de afdelingsleider.

Zie *Examenreglement artikel 26 Afwijking wijze van examineren*.

BEOORDELINGSGESCHILLEN

Als een leerling meent dat een aan hem toegekend examencijfer aan de geleverde prestatie geen recht doet, moet hij proberen daarover overeenstemming te bereiken met zijn docent. Lukt dit niet, dan is er binnen drie dagen na bekendmaking van het cijfer de mogelijkheid dat hij zich via de afdelingsleider schriftelijk wendt tot de commissie beoordelingsgeschillen. Zie verder het *Examenreglement addendum NSG Groenewoud bij Examenreglement voCampus artikel 14A Verschil van mening*.

ONREGELMATIGHEDEN

Als een leerling zich bij enig onderdeel van het examen schuldig maakt aan een onregelmatigheid (met name fraude of onrechtmatige afwezigheid bij examentoetsen), dan kan de rector maatregelen nemen ten aanzien van de cijferbepaling voor het betrokken examenonderdeel en/of verdere deelname aan het examen van de betrokken leerling (zie verder *het Examenreglement artikel 5*).

Tegen deze maatregelen is beroep mogelijk bij de Centrale Commissie van Beroep voor Eindexamens regio Nijmegen (zie *Examenreglement artikel 5*).

BEWAARTERMIJNEN SCHOOLEXAMENWERK

De examinerator bewaart gemaakte schriftelijke schoolexamentoetsen in ieder geval tot en met de controle en ondertekening door de kandidaten van het ED-dossier aan het einde van elk schooljaar. Opdrachten, zoals werkstukken, verslagen, leesdossiers, enzovoorts moeten door de leerling bewaard worden totdat de beoordeling van deze producten in een rapportage is verwerkt. Een docent kan echter ook besluiten dat hij zelf genoemde producten bewaart (zie verder het *Examenreglement addendum NSG Groenewoud bij Examenreglement voCampus artikel 28A Bewaren schoolexamenwerk*).